

บทที่ 4

สรุปผลการดำเนินการมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม และมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม

จากการปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม และมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการประจักษ์น่านน้ำท่าทางงาม จังหวัดพิษณุโลก สามารถสรุปผลการปฏิบัติตามมาตรการฯ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 เพื่อเสนอต่อสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับทราบผลการดำเนินการติดตามตรวจสอบ และพิจารณาให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม ดังต่อไปนี้

4.1. สรุปผลการปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม

โครงการประจักษ์น่านน้ำท่าทางงาม จังหวัดพิษณุโลก ดำเนินการก่อสร้างแล้วเสร็จในปี 2566 โดยดำเนินการปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม ระยะดำเนินการ ดังนี้

4.1.1 ด้านทรัพยากรกายภาพ

สภาพภูมิประเทศ โครงการชลประทานพิษณุโลกดำเนินการจัดให้มีเจ้าหน้าที่ดูแลรักษา และตัดแต่ง สนามหญ้า ต้นไม้ รวมถึงทำความสะอาดบริเวณโดยรอบพื้นที่ห้วงงานให้เกิดความสวยงาม และเป็นระเบียบเรียบร้อย

ทรัพยากรดิน กรมชลประทานร่วมกับสำนักงานเกษตรจังหวัดพิษณุโลก ดำเนินการแผนพัฒนาและส่งเสริมการเกษตร จัดกิจกรรมถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่เกษตรกรในพื้นที่ตำบลท่าทางงาม ตำบลชุมแสงสงคราม ตำบลบางระกำ ตำบลคุ่มม่วง และตำบลบึงกอก อำเภอบางระกำ เกี่ยวกับการปรับปรุงดินเพื่อเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ดิน การใช้จุลินทรีย์ย่อยสลายฟางข้าว เพื่อช่วยลดการเผาฟางนาหลังเก็บเกี่ยวข้าว ซึ่งทำให้เกิด PM 2.5 และยังสามารถเพิ่มอินทรีย์วัตถุในดิน ทำให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์ อีกทั้งยังเป็นการลดต้นทุนการปุ๋ยให้เกษตรกรได้อีกด้วย

ตะกอน ปัจจุบันโครงการชลประทานพิษณุโลกมีการบริหารจัดการน้ำโครงการประจักษ์น่านน้ำท่าทางงาม โดยการติดตามข้อมูลปริมาณฝน และสถานการณ์น้ำท่า เพื่อควบคุมระดับการยกบานให้สอดคล้องกับปริมาณน้ำในลำน้ำ และความต้องการใช้น้ำของเกษตรกรทั้งด้านเหนือน้ำและด้านท้ายน้ำ โดยคำนึงถึงความเร็วของกระแสน้ำ เพื่อลดปัญหาการกัดเซาะริมตลิ่ง พร้อมทั้งมีการดำเนินการสำรวจตะกอนแขวนลอยในแม่น้ำยมบริเวณด้านเหนือน้ำ และท้ายน้ำของโครงการมาประกอบการพิจารณากำหนดแผนการขุดลอกตะกอนทรายหน้าประตูระบายน้ำ เพื่อเป็นการปรับปรุงฟื้นฟูแหล่งน้ำ อีกทั้ง เป็นผู้รับผิดชอบในการดูแลรักษาและบริหารจัดการน้ำเมื่อช่วงฤดูฝนของปี 2567 มีการติดตามปริมาณตะกอนบริเวณประตูระบายน้ำอย่างสม่ำเสมอ หากพบว่ามีการสะสมจำนวนมากจะดำเนินการขุดลอกตะกอนต่อไป

การชะล้างพังทลายของดิน โครงการชลประทานพิษณุโลกดำเนินการจัดให้มีเจ้าหน้าที่ดูแลรักษา รดน้ำ และตัดแต่งสนามหญ้า ต้นไม้ บริเวณพื้นที่โดยรอบโครงการให้มีความสวยงามอยู่เสมอ อีกทั้ง กรมชลประทานร่วมกับสำนักงานเกษตรจังหวัดพิษณุโลก ดำเนินการแผนพัฒนาและส่งเสริมการเกษตร ถ่ายทอดความรู้และจัดทำแปลงส่งเสริมการเกษตร โดยการใช้จุลินทรีย์ย่อยสลายฟางข้าว ซึ่งสามารถลดปัญหาการชะล้างพังทลายของดิน เพิ่มธาตุอาหารในดิน และเพิ่มความแข็งแรงของโครงสร้างดินได้

อุทกวิทยาน้ำผิวดิน จากข้อมูลการติดตามปริมาณน้ำท่าในแม่น้ำยมรายเดือนของสถานี Y.50 (ด้านเหนือน้ำ) และสถานี Y.64 (ด้านท้ายน้ำ) ช่วงฤดูแล้งตั้งแต่เดือนพฤษภาคม 2567 ถึง กุมภาพันธ์ 2568

ของศูนย์อุทกวิทยาชลประทานภาคเหนือตอนล่าง พบว่า สถานี Y.50 (ด้านเหนือ) ตั้งแต่เดือนธันวาคม มีปริมาณน้ำท่าเท่ากับ 0 เนื่องจากโครงการประตุน้ำท่าทางงามเริ่มมีการเก็บกักน้ำ แต่สถานี Y.64 (ด้านท้ายน้ำ) ซึ่งอยู่ด้านท้ายน้ำยังคงมีปริมาณน้ำท่าในแม่น้ำยม เนื่องจากโครงการชลประทานพิษณุโลกมีการติดตามสถานการณ์น้ำในแม่น้ำยมอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การบริหารจัดการน้ำในช่วงฤดูแล้งสอดคล้องและเหมาะสมในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้ง ลดผลกระทบที่จะเกิดกับประชาชนในพื้นที่ นอกจากนี้ในปี 2568 สำนักงานชลประทานที่ 3 อยู่ระหว่างการจ้างมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ดำเนินโครงการจ้างปรับปรุงระบบติดตามและควบคุมประตุน้ำท่าทางงาม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการลุ่มน้ำยม โดยใช้วัฏกรมระบบควบคุมบานระบายทางไกล หากดำเนินการแล้วเสร็จจะทำให้มีข้อมูลการระบายน้ำที่ชัดเจนมากขึ้น

คุณภาพน้ำผิวดิน กรมชลประทานร่วมกับกรมส่งเสริมการเกษตร ถ่ายทอดความรู้การจัดการน้ำแบบนาเปียกสลับแห้ง ซึ่งการปลูกข้าวโดยวิธีนี้ยังเป็นการลดการใช้ปุ๋ยและสารเคมีในการป้องกันกำจัดศัตรูพืช และมีการประสานขอความร่วมมือจากหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่รับประโยชน์ทั้ง 5 ตำบล ในการเพิ่มความเข้มงวดในการควบคุมการบริหารจัดการน้ำเสียและการจัดการขยะ อีกทั้ง โครงการชลประทานพิษณุโลกดำเนินการบริการจัดการน้ำ โดยให้มีการระบายน้ำลงสู่ทางท้ายน้ำ เพื่อรักษาสภาพลำนน้ำ และระบบนิเวศให้คงเดิมเหมือนก่อนมีโครงการ

คุณภาพน้ำใต้ดิน กรมชลประทานร่วมกับกรมส่งเสริมการเกษตร ดำเนินการถ่ายทอดความรู้ และจัดทำแปลงเรียนรู้ในเรื่องการใช้เทคโนโลยีนาเปียกสลับแห้ง และการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน จำนวน 10 แปลง แปลงละ 5 ไร่ เพื่อให้เกษตรกรใส่ปุ๋ยในปริมาณที่จำเป็น และสอดคล้องกับปริมาณธาตุอาหารที่มีอยู่ในดิน รวมถึงความต้องการของพืช เพื่อลดการเกิดมลพิษในดิน และอาจปนเปื้อนลงสู่แหล่งน้ำใต้ดิน อีกทั้งจากการติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำใต้ดินจำนวน 4 สถานี ในพื้นที่รับประโยชน์ ตั้งแต่ปี 2563 ถึง ปัจจุบันยังตรวจไม่พบสารฆ่าแมลงกลุ่มออร์กาโนคลอรีน

พื้นที่ชุ่มน้ำ จากข้อมูลการติดตามปริมาณน้ำท่าในแม่น้ำยมรายเดือนของสถานี Y.50 (ด้านเหนือ) และสถานี Y.64 (ด้านท้ายน้ำ) ช่วงฤดูแล้งตั้งแต่เดือนพฤษภาคม 2567 ถึง กุมภาพันธ์ 2568 ของศูนย์อุทกวิทยาชลประทานภาคเหนือตอนล่าง พบว่า สถานี Y.50 (ด้านเหนือ) ตั้งแต่เดือนธันวาคม มีปริมาณน้ำท่าเท่ากับ 0 เนื่องจากโครงการประตุน้ำท่าทางงามเริ่มมีการเก็บกักน้ำ แต่สถานี Y.64 (ด้านท้ายน้ำ) ซึ่งอยู่ด้านท้ายน้ำ ยังคงมีปริมาณน้ำท่าในแม่น้ำยม เนื่องจากโครงการชลประทานพิษณุโลกมีการติดตามสถานการณ์น้ำในแม่น้ำยมอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การบริหารจัดการน้ำในช่วงฤดูแล้งสอดคล้องและเหมาะสมในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้ง ลดผลกระทบที่จะเกิดกับประชาชนในพื้นที่ นอกจากนี้ในปี 2568 สำนักงานชลประทานที่ 3 อยู่ระหว่างการจ้างมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ดำเนินโครงการจ้างปรับปรุงระบบติดตามและควบคุมประตุน้ำท่าทางงาม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการลุ่มน้ำยม โดยใช้วัฏกรมระบบควบคุมบานระบายทางไกล หากดำเนินการแล้วเสร็จจะทำให้มีข้อมูลการระบายน้ำที่ชัดเจนมากขึ้น

4.1.2 ด้านทรัพยากรชีวภาพ

ป่าไม้ กรมชลประทานลงพื้นที่ติดตามการปฏิบัติตามมาตรการฯ บริเวณพื้นที่หัวงาน ในเดือนมกราคม 2568 พบว่า บริเวณพื้นที่โครงการยังคงมีกิจกรรม และการใช้ประโยชน์ที่ดิน คือพื้นที่เกษตรกรรม และพื้นที่ชุมชน เช่นเดิมกับในช่วงระยะก่อสร้าง อีกทั้งในปี 2568 กรมชลประทานร่วมมือกับคณะเกษตรศาสตร์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยนเรศวร ดำเนินการสำรวจและตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินของพื้นที่โดยรอบโครงการ โดยการแปลตีความภาพถ่ายดาวเทียมไทยโชติ นอกจากนี้โครงการชลประทานพิษณุโลก ดำเนินการจัดกิจกรรมวันปลูกต้นไม้ของชาติ โดยการปลูกกล้าไม้พันธุ์สักทอง และพันธุ์ประดู่ป่า บริเวณประตู

ระบายน้ำทำนงางาม อีกทั้ง ในพื้นที่บริเวณประตูระบายน้ำยังมีต้นหมากเฒ่า และต้นตะขบป่า เพื่อเป็นร่มเงา และเป็นแหล่งอาหารให้แก่คนที่อาศัยอยู่บริเวณโครงการ

สัตว์ป่า สำนักงานก่อสร้างชลประทานขนาดกลางที่ 3 ดำเนินการปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณพื้นที่หัวงาน โดยการปลูกต้นไม้ยืนต้นจำนวน 16 ชนิด ซึ่งมีไม้ที่มีผล เช่น หมากเฒ่า และตะขบป่า อีกทั้ง โครงการชลประทานพิษณุโลก ดำเนินการจัดกิจกรรมวันปลูกต้นไม้ของชาติ โดยการปลูกกล้าไม้พันธุ์สักทอง และพันธุ์ประดู่ป่า บริเวณประตูระบายน้ำทำนงางาม พร้อมทั้งมีการจัดให้มีเจ้าหน้าที่ประจำอยู่ที่โครงการ เพื่อคอยดูแลพื้นที่ และสอดส่องผู้ที่เข้ามายังโครงการไม่ให้กระทำอันตรายต่อสัตว์ป่า อีกทั้ง จากการลงพื้นที่ติดตามการปฏิบัติตามมาตรการฯ ในเดือนมกราคม 2568 ยังคงพบนกยาง ที่อาศัยอยู่บริเวณประตูระบายน้ำทำนงางาม ปัจจุบันสำนักบริหารโครงการ กรมชลประทาน อยู่ระหว่างการดำเนินการออกแบบสื่อประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ด้านสัตว์ป่าที่พบบริเวณโครงการ โดยเฉพาะกลุ่มนกที่สำรวจพบในการศึกษา EIA

สิ่งมีชีวิตในน้ำ กรมชลประทานร่วมกับสำนักงานประมงจังหวัดพิษณุโลก และประชาชนในพื้นที่ดำเนินการติดตั้งป้าย และปักธงแสดงสัญลักษณ์พื้นที่อนุรักษ์แหล่งเพาะพันธุ์สัตว์น้ำ ตามมติที่ประชุมประชาคม โดยห้ามมีการทำการประมงด้วยเครื่องมือทุกชนิด ในระยะเหนือประตูระบายน้ำ 500 เมตร และท้ายประตูระบายน้ำ 300 เมตร เมื่อวันที่ 26 มิถุนายน 2567 ณ บริเวณประตูระบายน้ำทำนงางาม พร้อมทั้งดำเนินการร่วมกับศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืดพิษณุโลก และสำนักงานประมงจังหวัดพิษณุโลก ดำเนินการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำพื้นถิ่น และมีการส่งเสริมการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำพื้นถิ่น ได้แก่ พันธุ์ปลาตะเพียนขาว ตะเพียนทอง ปลาไทยชนิดอื่น ๆ ปล่อยในบริเวณพื้นที่โครงการ และปล่อยคืนเพิ่มผลผลิตสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ เพื่อแพร่ขยายพันธุ์ เพิ่มผลผลิตสัตว์น้ำ และคงความหลากหลายของชนิดสัตว์น้ำ นอกจากนี้ กรมชลประทานมีการประสานงานกับศูนย์ป้องกันและปราบปรามประมงน้ำจืดพิษณุโลก เพื่อดำเนินการควบคุมกิจกรรมประมงในแม่น้ำยมและลำน้ำสาขา ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2569 ภายใต้แผนการพัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำและการประมง อีกทั้ง มีการติดตั้งหุ่นตัวชี้วัดบริเวณพื้นที่ด้านเหนือของประตูระบายน้ำ เพื่อลดปัญหาวัชพืชและขยะไม่ให้เข้าไปกีดขวาง อุดตัน อันจะเป็นอุปสรรคต่อการเปิด-ปิด ประตูระบายน้ำ และเพื่อให้สามารถนำไปกำจัดได้ง่ายขึ้น

4.1.3 ด้านคุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์

ระบบชลประทาน โครงการชลประทานพิษณุโลก ดำเนินการจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำปตร.ทำนงางาม ประเภทกลุ่มพื้นฐาน เมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม 2567 และมีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริการด้านต่าง ๆ เรียบร้อยแล้ว รวมทั้งสิ้น 20 ราย อีกทั้ง มีการดำเนินการจัดประชุมร่วมกับกลุ่มผู้ใช้น้ำ ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 18 มีนาคม 2568 เพื่อร่วมกันมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำทั้งฤดูฝนและฤดูแล้งให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

เกษตรกรกรมและปศุสัตว์ กรมชลประทานร่วมกับกรมส่งเสริมการเกษตร ดำเนินการถ่ายทอดความรู้การผลิตพืชตามระบบเกษตรที่เหมาะสม (GAP) ในปี 2566 – 2567 โดยมีหัวข้อในการอบรม ได้แก่ ความรู้ในการผลิตพืชปลอดภัยตามมาตรฐาน GAP การปฏิบัติตามมาตรฐานการผลิตข้าว (GAP) แบบกลุ่ม และฝึกปฏิบัติการตรวจประเมินแปลงตามมาตรฐานการผลิตข้าว (GAP) การใช้แบบฟอร์มต่าง ๆ จากการดำเนินการตั้งแต่ปี 2565 – ปัจจุบัน มีการส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกข้าวพันธุ์ชนิดไม่ไวแสงที่มีอายุสั้น 90 วัน ซึ่งเกษตรกรในพื้นที่นิยมปลูก คือ ข้าวหอมมะลิ 105, กข 79, พิษณุโลก 2, พิษณุโลก 80, กข 85 และ กข 49 รวมทั้ง ในปี 2568 มีการส่งเสริมให้ทำนาเปียกสลับแห้ง และการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน เพื่อลดต้นทุนการใส่ปุ๋ย เนื่องจากในพื้นที่รับประโยชน์ของโครงการ เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกข้าวเป็นหลัก ดังนั้น จึงมีการจัดกิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้เทคโนโลยีการทำนาเปียกสลับแห้ง และการใช้จุลินทรีย์ย่อยสลายฟางข้าวให้กับเกษตรกร จำนวน 50 ราย นอกจากนี้ นำเกษตรกรจำนวน 30 ราย ไปศึกษาดูงานการเพิ่มประสิทธิภาพข้าว

คุณภาพแบบครบวงจร รวมทั้งการปรับปรุงดินเพื่อเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ดิน พร้อมทั้งจัดทำแปลงส่งเสริมการเกษตรการใช้จุลินทรีย์ย่อยสลายฟางข้าว จำนวน 40 แปลง และจัดทำแปลงเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีการให้นาเปียกสลับแห้ง และการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน จำนวน 10 แปลง

การใช้น้ำ โครงการชลประทานพิษณุโลก ดำเนินการจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำเรียบร้อยแล้วในปี 2567 ซึ่งหลังจากการจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำ จะมีประชุมร่วมกับกลุ่มผู้ใช้น้ำทุก ๆ ปี เพื่อระดมความคิดเห็น รับฟังข้อเสนอปัญหาอุปสรรคในพื้นที่ ทั้งฤดูฝนและฤดูแล้ง เพื่อวางแผนในการบริหารจัดการน้ำให้มีประสิทธิภาพสูงสุด และสอดคล้องกับปริมาณน้ำต้นทุนและความต้องการใช้น้ำ มีการดำเนินการวางแผนจัดสรรน้ำ การส่งน้ำ การระบายน้ำ และการใช้น้ำเพื่อให้ได้ประโยชน์สูงสุด โดยในปี 2568 มีการจัดประชุมทั้งหมด 6 ครั้ง ซึ่งจัดครั้งที่ 1 ไปแล้วเมื่อวันที่ 18 มีนาคม 2568

การบริหารการใช้น้ำ โครงการชลประทานพิษณุโลก มีการประชุมร่วมกับกลุ่มผู้ใช้น้ำทุก ๆ ปี เพื่อรับฟังข้อเสนอ ปัญหาอุปสรรค ความต้องการน้ำในพื้นที่ เพื่อนำมาวางแผนการจัดสรรน้ำให้มีประสิทธิภาพสูงสุด อีกทั้ง ในการจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทาน ประเภทกลุ่มพื้นฐาน จะมีการกำหนดข้อบังคับกลุ่มผู้ใช้น้ำ เพื่อเป็นระเบียบให้แก่สมาชิกผู้ใช้น้ำได้ปฏิบัติตาม

การระบายน้ำและการบรรเทาอุทกภัย ปัจจุบันฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 1 โครงการชลประทานพิษณุโลก รับผิดชอบในการดูแลและบำรุงรักษาประตูระบายน้ำท่านางงาม ให้มีสภาพพร้อมใช้งานอยู่เสมอ และโครงการชลประทานพิษณุโลก รับผิดชอบในการควบคุมระดับการยกบานประตูระบายน้ำท่านางงามให้สอดคล้องกับสถานการณ์น้ำในแม่น้ำยม ทั้งนี้ การประเมินสถานการณ์ในแม่น้ำยมจะใช้ข้อมูลปริมาณน้ำท่าและข้อมูลรายงานสถานการณ์น้ำรายวันแม่น้ำยม ตั้งแต่ อำเภอศรีสัชนาลัย จนถึง อำเภอโพทะเล ของศูนย์อุทกวิทยาชลประทานภาคเหนือตอนล่าง มาประกอบการพิจารณา ทั้งนี้ ในปี 2568 สำนักงานชลประทานที่ 3 อยู่ระหว่างการจ้างมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ดำเนิน โครงการจ้างปรับปรุงระบบติดตามและควบคุมประตูระบายน้ำท่านางงาม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการกลุ่มน้ำยม โดยใช้นวัตกรรมระบบควบคุมบานระบายทางไกล

การประมงและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ กรมชลประทานร่วมกับสำนักงานประมงจังหวัดพิษณุโลก และประชาชนในพื้นที่ ดำเนินการติดตั้งป้าย และปักธงแสดงสัญลักษณ์พื้นที่อนุรักษ์แหล่งเพาะพันธุ์สัตว์น้ำตามมติที่ประชุมประชาคมโดยห้ามมีการทำการประมงด้วยเครื่องมือทุกชนิด ในระยะเหนือประตูระบายน้ำ 500 เมตร และท้ายประตูระบายน้ำ 300 เมตร เมื่อวันที่ 26 มิถุนายน 2567 ณ บริเวณประตูระบายน้ำท่านางงาม พร้อมทั้งดำเนินการร่วมกับศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืดพิษณุโลก และสำนักงานประมงจังหวัดพิษณุโลก ดำเนินการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำพื้นถิ่น และมีการส่งเสริมการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำพื้นถิ่น ได้แก่ พันธุ์ปลาตะเพียนขาว ตะเพียนทอง ปลาไทยชนิดอื่น ๆ ปล่อยในบริเวณพื้นที่โครงการ และปล่อยคืนเพิ่มผลผลิตสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ เพื่อแพร่ขยายพันธุ์ เพิ่มผลผลิตสัตว์น้ำ และคงความหลากหลายของชนิดสัตว์น้ำ นอกจากนี้ กรมชลประทานมีการประสานงานกับศูนย์ป้องกันและปราบปรามประมงน้ำจืดพิษณุโลก เพื่อดำเนินการควบคุมกิจกรรมประมงในแม่น้ำยมและลำน้ำสาขา ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2569 ภายใต้แผนการพัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำและการประมง

การใช้ประโยชน์ที่ดิน ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 1 โครงการชลประทานพิษณุโลก รับผิดชอบในการดูแลและบำรุงรักษาประตูระบายน้ำท่านางงาม ให้มีสภาพพร้อมใช้งานอยู่เสมอ รวมถึงควบคุมดูแลการส่งน้ำให้แก่เกษตรกรในพื้นที่ตามช่วงฤดูกาลเพาะปลูก อีกทั้ง กรมชลประทานร่วมกับสำนักงานเกษตรจังหวัดพิษณุโลก ดำเนินการจัดกิจกรรมถ่ายทอดองค์ความรู้การใช้จุลินทรีย์ย่อยสลายฟางข้าว ซึ่งนอกจากจะแก้ปัญหาฝุ่น PM 2.5 จากภาคการเกษตร ยังสามารถเพิ่มอินทรีย์วัตถุในดิน ทำให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์มากขึ้น

การคมนาคมขนส่ง สำนักงานก่อสร้างชลประทานขนาดกลางที่ 3 ดำเนินการซ่อมแซมบำรุงรักษาเส้นทางที่ชำรุดจากการก่อสร้างแล้วเสร็จเมื่อปี 2567 ปัจจุบันราษฎรสามารถใช้เส้นทางในการสัญจรได้ปกติ เพื่อให้ราษฎรสามารถใช้น้ำได้สะดวกและปลอดภัยมากขึ้น

การจัดการน้ำเสีย สิ่งปฏิกูล และขยะมูลฝอย กรมชลประทานดำเนินการติดตั้งระบบบำบัดน้ำเสียแบบติดกับที่ (On-site Treatment) เพื่อให้รองรับน้ำเสียที่เกิดขึ้นจากห้องน้ำ พร้อมทั้งจัดให้มีเจ้าหน้าที่ดูแลบำรุงรักษาอย่างสม่ำเสมอ อีกทั้ง โครงการชลประทานพิษณุโลก จัดให้มีเจ้าหน้าที่ดูแลรักษาความสะอาดห้องน้ำให้ถูกสุขลักษณะเสมอ และมีการจัดเตรียมถังขยะขนาด 240 ลิตรแบบมีฝาปิด ในบริเวณโดยรอบพื้นที่อาคารสำนักงาน ซึ่งเจ้าหน้าที่ประจำโครงการจะรวบรวมขยะนำไปทิ้งบริเวณจุดทิ้งขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลท่านางงามต่อไป

การจัดการลุ่มน้ำ กรมชลประทานร่วมกับกรมพัฒนาที่ดิน ดำเนินการแผนการพัฒนาและป้องกันการเสื่อมโทรมของคุณภาพดิน โดยในปี 2567 มีการจัดกิจกรรมการวางแผนเพื่อจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำให้เหมาะสมตามสภาพพื้นที่ลักษณะและสมบัติของดิน และมีการจัดทำแปลงสาธิตการอนุรักษ์ดินและน้ำให้แก่เกษตรกรในพื้นที่รับประโยชน์ และดำเนินการร่วมกับกรมส่งเสริมการเกษตร ในการส่งเสริมการปลูกข้าวในพื้นที่รับประโยชน์ เนื่องจากเป็นความต้องการของเกษตรกร และเป็นพืชที่เหมาะสมกับสภาพภูมิประเทศ อีกทั้งยังเป็นพืชเศรษฐกิจของจังหวัดพิษณุโลก และในส่วนของการบริหารจัดการน้ำ ปัจจุบันโครงการชลประทานพิษณุโลก รับผิดชอบในการควบคุมระดับการยกบานประตูระบายน้ำท่านางงามระบายลงสู่ท้ายน้ำเพื่อรักษาสภาพลุ่มน้ำและระบบนิเวศ

4.1.4 ด้านคุณค่าต่อคุณภาพชีวิต

เศรษฐกิจและสังคม โครงการชลประทานพิษณุโลก ดำเนินการจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำปตร.ท่านางงามประเภทกลุ่มพื้นฐาน เมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม 2567 และมีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริการด้านต่าง ๆ เรียบร้อยแล้ว รวมทั้งสิ้น 20 ราย และมีการจัดประชุมร่วมกับผู้นำชุมชน และเกษตรกรกลุ่มผู้ใช้น้ำในพื้นที่อยู่เสมอ โดยในปี 2568 จะมีการประชุมจำนวน 6 ครั้ง ซึ่งจัดครั้งที่ 1 ไปเมื่อวันที่ 18 มีนาคม 2568 มีผู้เข้าร่วมประชุมจำนวน 31 คน เพื่อร่วมกันให้ข้อเสนอแนะ ข้อห่วงกังวล ปัญหาอุปสรรคในพื้นที่ รวมถึงเพื่อสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการวางแผนการบริหารจัดการน้ำ นอกจากนี้เกษตรกรส่วนใหญ่ในพื้นที่รับประโยชน์ มีการปลูกข้าวเป็นหลัก เนื่องจากเป็นพื้นที่ลุ่ม สำนักงานเกษตรจังหวัดพิษณุโลก จึงดำเนินการส่งเสริมการเพาะปลูกข้าวให้มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ และลดต้นทุนการใส่ปุ๋ย ซึ่งจะก่อให้เกิดรายได้ที่เพิ่มขึ้น และมีคุณภาพชีวิตที่ดี

สุขภาพอนามัยและการบริการสาธารณสุข

- **การศึกษาสิ่งคุกคามทางชีวภาพ** กรมชลประทานร่วมกับสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพิษณุโลก ดำเนินการแผนการเฝ้าระวังความเสี่ยงจากการสัมผัสสารเคมี โดยในปี 2568 มีการให้ความรู้การใช้สารเคมีในการเกษตรของประชาชนในพื้นที่ได้รับประโยชน์ และจัดทำคู่มือให้องค์ความรู้แก่ประชาชนทั่วไป

- **การศึกษาสิ่งคุกคามทางชีวภาพ** กรมชลประทานร่วมกับสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพิษณุโลก ดำเนินการภายใต้แผนป้องกันและติดตามการเฝ้าระวังด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม ในปี 2568 มีการจัดกิจกรรมให้องค์ความรู้แกนนำชุมชน เรื่อง การจัดการคัดแยกขยะในชุมชน และการพัฒนาสิ่งแวดล้อมมาตรฐาน HAS อีกทั้ง กรมชลประทานร่วมกับสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพิษณุโลก และสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 2 ดำเนินการภายใต้แผนการป้องกันและติดตามการเฝ้าระวังโรคติดต่อที่มีน้ำและอาหารเป็นสื่อ มาตั้งแต่ปี 2563 และในปี 2568 ดำเนินการให้องค์ความรู้เรื่องป้องกันและติดตามการเฝ้าระวังโรคติดต่อที่มีน้ำและอาหารเป็นสื่อ

สำหรับชุมชนแก่ประชาชน ในพื้นที่ 5 ตำบล อำเภอบางระกำ นอกจากนี้ กรมชลประทานดำเนินการจัดสรรงบประมาณให้แก่สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 2 ดำเนินการแผนป้องกันและติดตามการเฝ้าระวังพาหะและโรคติดต่อมาโดยแมลง มาตั้งแต่ปี 2563

- **การศึกษาสิ่งคุกคามทางสังคม** จากข้อมูลแผนพัฒนาท้องถิ่น พ.ศ. 2566 – 2570 ขององค์การบริหารส่วนตำบลท่านางงาม พบว่า มีจำนวนครัวเรือนที่ใช้ไฟฟ้า และใช้น้ำประปา จำนวน 2,034 หลังคาเรือน คิดเป็นร้อยละ 100 จำนวนในด้านสาธารณสุขมีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่านางงาม จำนวน 1 แห่ง คลินิกเอกชน 2 แห่ง ซึ่งพบว่ายังกังเฝ้าระวังต่อประชาชนในพื้นที่

- **การศึกษาสิ่งคุกคามทางการเกษตร** กรมชลประทานจะประสานทางสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพิษณุโลก ในการเพิ่มหัวข้อการให้ความรู้เกี่ยวกับท่าทางที่เหมาะสมสำหรับการทำนา ให้แก่เกษตรกรในพื้นที่รับประโยชน์ ภายใต้แผนพัฒนาและส่งเสริมการเกษตร

- **การศึกษาสิ่งคุกคามทางสุขภาพจิต** กรมชลประทานจะดำเนินการประสานงานกับทางองค์การบริหารส่วนตำบลท่านางงาม ในการรองรับการเพิ่มขึ้นของประชากรที่เกิดจากการเคลื่อนย้ายเข้ามาหาผลประโยชน์ในพื้นที่ เนื่องจากการมีโครงการประตุน้ำท่านางงาม พร้อมทั้งประสานทางสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพิษณุโลก ในการพิจารณาประเมินสุขภาพจิตของประชาชนในพื้นที่รับประโยชน์ ภายใต้แผนป้องกันและติดตามการเฝ้าระวังด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม

- **การศึกษาด้านสุขภาพอนามัยทั่ว ๆ ไปของประชาชน** กรมชลประทานดำเนินการจัดสรรงบประมาณให้แก่ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพิษณุโลก ดำเนินการแผนป้องกันและติดตามการเฝ้าระวังโรคติดต่อที่มีน้ำและอาหารเป็นสื่อ มาตั้งแต่ปี 2563 และดำเนินการแผนป้องกันและติดตามการเฝ้าระวังด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม โดยในปี 2568 มีการจัดกิจกรรมให้องค์ความรู้แกนนำชุมชน เรื่อง การจัดการคัดแยกขยะในชุมชน และการพัฒนาสิ่งแวดล้อมมาตรฐาน HAS รวมถึงเรื่องการจัดการสัตว์และแมลงนำโรคในชุมชน พร้อมทั้งจะประสานกับทางสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพิษณุโลก ให้ดำเนินการจัดอบรมและให้ความรู้ในเรื่องปัจจัยเสี่ยงและแนวทางป้องกันการจมน้ำของประชาชน เช่น ติดป้ายคำเตือนและจัดอุปกรณ์ช่วยคนตกน้ำบริเวณแหล่งน้ำ อีกทั้งกรมชลประทานดำเนินการจัดสรรงบประมาณให้แก่ สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 2 จังหวัดพิษณุโลก ดำเนินการแผนป้องกันและติดตามการเฝ้าระวังโรคติดต่อที่มีน้ำและอาหารเป็นสื่อ และแผนป้องกันและติดตามการเฝ้าระวังพาหะและโรคติดต่อมาโดยแมลง มาตั้งแต่ปี 2563 ถึงปัจจุบัน โดยการสำรวจทางด้านกีฏวิทยา ซึ่งภายหลังทราบผลการสำรวจจะมีการแจ้งมาตรการควบคุมโรคให้แก่ ศตม/รพ.สต./อสม. หมั่นตรวจสอบลูกน้ำยุงในพื้นที่ทั้งแหล่งน้ำธรรมชาติ และภาชนะขังน้ำตามบ้านเรือน หากพบให้ปล่อยปลากินลูกน้ำในแหล่งน้ำธรรมชาติหรือใส่ทรายที่มีสารที่มีฟอส กำจัดลูกน้ำยุงในภาชนะที่ไม่สามารถฆ่าทำลายได้

- **การศึกษาด้านภาวะโภชนาการ** กรมชลประทานร่วมกับศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืดพิษณุโลก ดำเนินการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำพื้นถิ่น ได้แก่ พันธุ์ปลาตะเพียนขาว ตะเพียนทอง ปลาไทยชนิดอื่น ๆ เพื่อปล่อยคืนเพิ่มผลผลิตสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ และร่วมกับสำนักงานประมงจังหวัดพิษณุโลก ถ่ายทอดการเพาะพันธุ์สัตว์น้ำพื้นถิ่นแบบเคลื่อนที่ (Mobile Hatchery) แล้วนำมาปล่อยคืนเพิ่มผลผลิตสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ อีกทั้ง กรมชลประทานร่วมกับสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพิษณุโลก ดำเนินการให้ความรู้แก่ประชาชนด้านโรคอาหารเป็นพิษซึ่งเป็นโรคติดต่อทางอาหารและน้ำ เพื่อป้องกันการเกิดโรคให้กับประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ กรมชลประทานดำเนินการจัดสรรงบประมาณให้แก่ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพิษณุโลก เพื่อดำเนินการแผนงานเฝ้าระวังด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม ตั้งแต่ปี 2563

- **การศึกษาด้านการบริการทางการแพทย์และสาธารณสุข** กรมชลประทานดำเนินการจัดสรรงบประมาณให้แก่ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพิษณุโลก ดำเนินการแผนป้องกันและติดตามการเฝ้าระวังโรคติดต่อที่มีน้ำและอาหารเป็นสื่อ มาตั้งแต่ปี 2563 และดำเนินการแผนป้องกันและติดตามการเฝ้าระวังด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม โดยในปี 2568 มีการจัดกิจกรรมให้องค์ความรู้แกนนำชุมชน เรื่อง การจัดการคัดแยกขยะในชุมชน และการพัฒนาสิ่งแวดล้อมมาตรฐาน HAS รวมถึงเรื่องการจัดการสัตว์และแมลงนำโรคในชุมชน และดำเนินการให้องค์ความรู้ เรื่องป้องกันและติดตามการเฝ้าระวังโรคติดต่อที่มีน้ำและอาหารเป็นสื่อสำหรับชุมชนแก่ประชาชน ในพื้นที่ 5 ตำบล อำเภอบางระกำ พร้อมทั้งมีการประสานกับทางสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพิษณุโลก ให้ดำเนินการจัดอบรมและให้ความรู้ในเรื่องปัจจัยเสี่ยงและแนวทางป้องกันการจมน้ำของประชาชน เช่น ติดป้ายคำเตือนและจัดอุปกรณ์ช่วยคนตกน้ำบริเวณแหล่งน้ำ อีกทั้งกรมชลประทานดำเนินการจัดสรรงบประมาณให้แก่ สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 2 จังหวัดพิษณุโลก ดำเนินการแผนป้องกันและติดตามการเฝ้าระวังโรคติดต่อที่มีน้ำและอาหารเป็นสื่อ และแผนป้องกันและติดตามการเฝ้าระวังพาหะและโรคติดต่อนำโดยแมลง มาตั้งแต่ปี 2563 โดยในปี 2568 ดำเนินการให้องค์ความรู้ เรื่องป้องกันและติดตามการเฝ้าระวังโรคติดต่อที่มีน้ำและอาหารเป็นสื่อสำหรับชุมชนแก่ประชาชน ในพื้นที่ 5 ตำบล อำเภอบางระกำ นอกจากนี้ มีการสำรวจทางด้านกัญญาวิทยา ซึ่งภายหลังทราบผลการสำรวจจะมีการแจ้งมาตรการควบคุมโรคให้แก่ ศตม./รพ.สต./อสม. หมั่นตรวจสอบลูกน้ำยุงในพื้นที่ทั้งแหล่งน้ำธรรมชาติ และภาชนะขังน้ำตามบ้านเรือน หากพบให้ปล่อยปลากินลูกน้ำในแหล่งน้ำธรรมชาติหรือใส่ทรายที่มีสารที่มีฟอส กำจัดลูกน้ำยุงในภาชนะที่ไม่สามารถคว่ำทำลายได้

- **การศึกษาด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม** กรมชลประทานดำเนินการจัดสรรงบประมาณให้แก่ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพิษณุโลก เพื่อดำเนินการแผนงานเฝ้าระวังด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม ตั้งแต่ปี 2563 อีกทั้งดำเนินการจัดกิจกรรมให้องค์ความรู้แกนนำชุมชน เรื่อง การคัดแยกขยะในชุมชน และการพัฒนาสิ่งแวดล้อม มาตรฐาน HAS รวมถึงการจัดการสัตว์และแมลงนำโรคในชุมชน อีกทั้ง กรมชลประทาน จะดำเนินการประสานงานกับทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ในการวางแผนด้านสาธารณสุขปโภคเนื่องจากการมีโครงการประตูประบายน้ำท่านางงาม อาจทำให้มีประชากรเข้ามาทำประโยชน์ในพื้นที่มากขึ้น

- **การศึกษาด้านประชากรศาสตร์** กรมชลประทานร่วมกับสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพิษณุโลกดำเนินการการจัดกิจกรรมให้องค์ความรู้แกนนำชุมชน เรื่อง การคัดแยกขยะในชุมชน และการพัฒนาสิ่งแวดล้อม มาตรฐาน HAS รวมถึงการจัดการสัตว์และแมลงนำโรคในชุมชน อีกทั้ง กรมชลประทาน จะดำเนินการประสานงานกับทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ในการวางแผนด้านสาธารณสุขปโภคเนื่องจากการมีโครงการประตูประบายน้ำท่านางงาม อาจทำให้มีประชากรเข้ามาทำประโยชน์ในพื้นที่มากขึ้น

การท่องเที่ยว กีฬา แหล่งนันทนาการ และสุนทริยภาพ โครงการชลประทานพิษณุโลก ดำเนินการจัดให้มีเจ้าหน้าที่ดูแลพื้นที่โดยรอบบริเวณห้วยนาง ให้มีความสวยงาม สะอาด และเป็นระเบียบเรียบร้อยอยู่เสมอ

4.2 สรุปผลการปฏิบัติตามมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม

ปัจจุบันโครงการประตูประบายน้ำท่านางงาม จังหวัดพิษณุโลก อยู่ในระยะดำเนินการ ซึ่งดำเนินการปฏิบัติตามมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม ดังนี้

4.2.1 ด้านทรัพยากรกายภาพ

สภาพภูมิประเทศ ในปี 2567 ศูนย์อุทกวิทยาชลประทานภาคเหนือตอนล่างได้ดำเนินการติดตั้งสถานีตรวจวัดอุทกนิยามวิทยาบริเวณใกล้กับโครงการประตูประบายน้ำท่านางงามเรียบร้อยแล้ว เพื่อบันทึกข้อมูลสำรวจปริมาณน้ำฝนสะสมรายวัน พบว่า ปี พ.ศ. 2567 มีปริมาณฝนสะสมรายวันสูงสุดเท่ากับ 69.2 มิลลิเมตร ในวันที่ 13 พฤษภาคม พ.ศ. 2567 มีจำนวนวันที่ฝนตก 91 วัน เดือนตุลาคม มีปริมาณฝนสะสมมากที่สุด

เท่ากับ 212.9 มิลลิเมตร เดือนเมษายนมีปริมาณฝนสะสมน้อยที่สุดเท่ากับ 0.1 มิลลิเมตร ปริมาณฝนสะสมตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2567 ถึง 31 มีนาคม พ.ศ. 2568 เท่ากับ 967.3

ทรัพยากรดิน กรมชลประทานร่วมกับกรมพัฒนาที่ดิน ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพดิน สมบัติดิน ด้านกายภาพ และเคมี โดยเก็บตัวอย่างดินตามหน่วยแผนที่ดิน และการใช้ประโยชน์ที่ดินในการทำการเกษตร ครอบคลุมทั้งพื้นที่โครงการ อีกทั้ง เก็บบันทึกข้อมูลดิน (Soil Boring) เพื่อตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงของหน้าดินที่ระดับดินบน (ชั้นไถพรวน) และดินล่าง ซึ่งดำเนินการในปี 2566 (ระยะก่อสร้าง) และจะดำเนินการครั้งถัดไป ในปี 2570 (ระยะดำเนินการ)

ธรณีวิทยาและการเกิดแผ่นดินไหว กรมชลประทานดำเนินการติดตามการเกิดแผ่นดินไหวบริเวณประเทศไทย และพื้นที่ใกล้เคียงของกองเฝ้าระวังแผ่นดินไหว กรมอุตุนิยมวิทยา ซึ่งจากรายงานสรุปเหตุการณ์แผ่นดินไหวประจำเดือน ตั้งแต่เดือนมกราคม ถึง มิถุนายน 2568 พบว่า ในพื้นที่จังหวัดพิษณุโลก และพื้นที่ใกล้เคียง ไม่มีการเกิดแผ่นดินไหว จากเหตุการณ์แผ่นดินไหวขนาด 8.2 ตามมาตราริกเตอร์ บริเวณประเทศเมียนมา เมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2568 ภายหลังการเกิดเหตุนี้ ในวันที่ 29 มีนาคม 2568 สำนักงานชลประทานที่ 3 ดำเนินการเข้าตรวจสอบความมั่นคงของอาคารชลประทาน ตามมาตรการด้านความปลอดภัยเขื่อน ซึ่งจากการตรวจสอบเบื้องต้น พบว่า อาคารชลประทานขนาดกลาง และขนาดเล็ก ในจังหวัดพิษณุโลก ไม่ได้รับผลกระทบจากแผ่นดินไหว สามารถใช้งานได้ปกติ

ตะกอน ศูนย์อุทกวิทยาชลประทานภาคเหนือตอนล่างดำเนินการสำรวจปริมาณตะกอนแขวนลอย และรูปตัดขวางลำน้ำ จำนวน 1 สถานี คือ สถานี Y.50 (ด้านเหนือลำน้ำ) พบว่า ในปี พ.ศ. 2567 เดือนธันวาคม ถึงเดือนมีนาคม ไม่มีปริมาณตะกอนผ่านสถานี Y.50 เนื่องจากมีการปิดประตูระบายน้ำทำให้ส่งผลต่ออัตราการไหลของน้ำในลำน้ำ และมีปริมาณตะกอนในลำน้ำมากที่สุดในช่วงเดือนตุลาคม มีปริมาณตะกอนในลำน้ำสะสมเท่ากับ 66,501 ตัน และในปี พ.ศ. 2567 มีปริมาณตะกอนในลำน้ำสะสมเท่ากับ 199,006 ตัน ตามลำดับ อีกทั้ง ดำเนินการสำรวจข้อมูลรูปตัดลำน้ำเพื่อประกอบการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงสภาพริมตลิ่ง ตั้งแต่ปี 2567 ซึ่งเป็นปีแรกของระยะดำเนินการ

อุทกวิทยาน้ำผิวดิน ศูนย์อุทกวิทยาชลประทานภาคเหนือตอนล่าง ดำเนินการบันทึกข้อมูลระดับน้ำ และปริมาณน้ำท่า จำนวน 1 สถานี คือ สถานี Y.50 (ด้านเหนือประตูระบายน้ำ) และสถานี Y.16 ท้ายประตูระบายน้ำ ปัจจุบันสำนักงานชลประทานที่ 3 อยู่ระหว่างการจ้างมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ดำเนินโครงการจ้างปรับปรุงระบบติดตามและควบคุมประตูระบายน้ำทำนงงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการลุ่มน้ำยม โดยใช้นวัตกรรมระบบควบคุมบานระบายทางไกล

คุณภาพน้ำผิวดิน กรมชลประทานดำเนินการเก็บตัวอย่างน้ำผิวดินจำนวน 9 จุดเก็บตัวอย่าง จำนวน 2 ครั้ง/ปี ตั้งแต่ปี 2563 – 2575 โดยในปี 2568 ดำเนินการเก็บตัวอย่างคุณภาพน้ำผิวดิน ครั้งที่ 1 (ตัวแทนฤดูแล้ง) เมื่อวันที่ 17 มกราคม 2568 พบว่า คุณภาพน้ำโดยรวมในแม่น้ำยม (SW1 – SW2, SW4 – SW5 และ SW 7) จากการประเมินโดยดัชนีคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดิน Water Quality Index (WQI) เท่ากับ 68 อยู่ในเกณฑ์พอใช้ เทียบกับมาตรฐานคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิวดินอยู่ในประเภทที่ 3 สำหรับคุณภาพน้ำในลำน้ำสาขา SW 3 WQI เท่ากับ 58 คลองวังแร่ SW 6 คลองบางแก้ว WQI เท่ากับ 57 อยู่ในเกณฑ์พอใช้ เทียบกับมาตรฐานคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิวดินอยู่ในประเภทที่ 4 สำหรับบริเวณแก้มลิง 2 แห่ง SW 8 บึงระมาน WQI เท่ากับ 78 อยู่ในเกณฑ์ดี เทียบกับมาตรฐานคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิวดินอยู่ในประเภทที่ 2 และ SW 9 บึงชี้แร้ง WQI เท่ากับ 48 อยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรม เทียบกับมาตรฐานคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิวดินอยู่ในประเภทที่

อุทกธรณีวิทยาน้ำใต้ดิน กรมชลประทานดำเนินการแผนติดตามตรวจสอบระดับน้ำใต้ดิน จากบ่อบาดาลในบริเวณพื้นที่โครงการ ตั้งแต่ปี 2563 – 2575 โดยในปี 2568 ดำเนินการวัดระดับน้ำ ครั้งที่ 1 (ฤดูแล้ง)

เดือนมีนาคม 2568 สามารถวัดระดับน้ำใต้ดินได้ทั้งหมด 5 สถานี จากทั้งหมด 7 สถานี พบว่า มีระดับอยู่ที่ 10.20 - 25.70 เมตร โดยส่วนใหญ่มีทิศทางการไหลจากทิศตะวันออกเฉียงเหนือไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของพื้นที่โครงการฯ น้ำใต้ดินจะไหลจากบริเวณแม่น้ำยมซึ่งอยู่ทางทิศตะวันออกของพื้นที่โครงการฯ ไปสู่ที่ราบลุ่มทางตะวันตก

คุณภาพน้ำใต้ดิน กรมชลประทานดำเนินการเก็บตัวอย่างน้ำใต้ดิน ตั้งแต่ปี 2563 - 2575 โดยในปี 2568 ดำเนินการเก็บตัวอย่างน้ำใต้ดิน จำนวน 4 สถานี ในช่วงฤดูแล้ง เดือนมีนาคม 2568 พบว่า ดัชนีคุณภาพน้ำใต้ดินส่วนใหญ่เป็นไปตามมาตรฐานคุณภาพน้ำบาดาลที่ใช้บริโภค และมาตรฐานคุณภาพน้ำใต้ดิน สำหรับความเหมาะสมในการชลประทานและการเกษตร โดยการประเมินจากค่าการนำไฟฟ้าซึ่งบ่งบอกถึงความเค็มของน้ำ พบว่า ทุกสถานี มีคุณภาพน้ำอยู่ระดับดี สามารถใช้ในการชลประทานได้ ถ้ามีน้ำชะล้างผ่านดินพอประมาณ ไม่จำเป็นต้องมีมาตรการป้องกันการสะสมความเค็มเป็นกรณีพิเศษ ใช้กับพืชที่มีความทนทานต่อความเค็มพอประมาณ

4.2.2 ด้านทรัพยากรชีวภาพ

ป่าไม้ กรมชลประทานร่วมกับคณะเกษตรศาสตร์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยนเรศวร ดำเนินการสำรวจโครงสร้างและองค์ประกอบของสังคมพืชริมน้ำที่ระยะทางประมาณ 20 - 40 เมตร จากแนวตลิ่งของแม่น้ำยมทั้งสองด้าน ตลอดระยะเก็บกักตามลำน้ำยมของประตูระบายน้ำท่านางงาม โดยการเดินสำรวจตามแนวลำน้ำยม และวางแผนแปลงตัวอย่างรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส เพื่อศึกษาไม้ต้น ไม้รุ่น และไม้พื้นล่าง พบชนิดพันธุ์พืชทั้งสิ้น 184 ชนิด 121 สกุล 47 วงศ์ สังคมพืชริมน้ำในพื้นที่ที่มีความหลากหลายเด่นชัดในชั้นไม้ต้นและการกระจายตัวของพรรณไม้ค่อนข้างสูง ไม้พื้นล่างมีความหลากหลายน้อย และกระจายตัวไม่สม่ำเสมอ ทั้งนี้ เมื่อแบ่งสถานภาพของชนิดพันธุ์ โดยใช้หลักเกณฑ์การจำแนกจาก IUCN Red List Categories and Criteria: Version 4.0 (2012) พบว่า ชนิดพันธุ์ที่พบส่วนใหญ่จัดอยู่ในกลุ่มเป็นกังวลน้อยที่สุด (LC) พร้อมทั้งดำเนินการตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินของพื้นที่โดยรอบโครงการและป่าริมน้ำ โดยการสำรวจภาคสนามและเก็บรวบรวมข้อมูลสภาพแวดล้อมในปัจจุบันของการใช้ที่ดินประเภทหลัก รวมถึงสภาพสังคมพืชริมน้ำ อีกทั้งยังมีติดต่oprสานงานกับสำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน) โดยใช้ระบบพิกัดฉาก UTM บนพื้นหลักฐานแผนที่ WGS 84 บันทึกภาพช่วงปี 2561 - 2568 บริเวณพื้นที่รับประโยชน์โครงการ และส่งมอบภาพออร์โท แบบ Pan-Sharpned ในรูปแบบ GeoTiff ปัจจุบันอยู่ระหว่างการแปลตีความภาพถ่ายดาวเทียมด้วยสายตา เพื่อจำแนกประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน

สิ่งมีชีวิตในน้ำ กรมชลประทานร่วมกับศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืดพิษณุโลก ดำเนินการเก็บตัวอย่างนิเวศวิทยาทางน้ำและทรัพยากรการประมง จำนวน 9 จุด ปีละ 2 ครั้ง ตั้งแต่ปี 2564 โดยในปี 2568 ดำเนินการเก็บตัวอย่าง ครั้งที่ 1 ตัวแทนฤดูแล้ง เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2568 พบชนิดพันธุ์สัตว์น้ำรวม 46 ชนิด กำลังการผลิตทางการประมง หรือ standing crop เฉลี่ย 0.05 กิโลกรัมต่อไร่ ประสิทธิภาพอัตราการจับสัตว์น้ำของเครื่องมือประมง หรือ CPUE เฉลี่ย 320.11 กรัมต่อ 100 ตารางเมตรต่อคืน ในส่วนของผลการสำรวจแหล่งกอนพืช แหล่งกอนสัตว์ สัตว์หน้าดิน และพรรณไม้น้ำ อยู่ระหว่างการวิเคราะห์ข้อมูล พร้อมทั้งดำเนินการร่วมกับกองวิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืด กรมประมง ในการสำรวจและรวบรวมข้อมูลชนิดพันธุ์ปลา และขนาดประชากรปลาบริเวณพื้นที่ทางผ่านปลา แม่น้ำยมด้านเหนือและท้ายประตูระบายน้ำท่านางงาม รวมถึงรวบรวมข้อมูลอุทกศาสตร์ เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลและเสนอแนะรูปแบบของทางผ่านปลาที่เหมาะสม นอกจากนี้ กรมชลประทานดำเนินการติดตั้งทุ่นดักกุ้งก้ามกรามบริเวณพื้นที่ด้านเหนือของประตูระบายน้ำ หากพบว่ามีปริมาณมากจะดำเนินการนำไปกำจัดต่อไป

4.2.3 ด้านคุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์

ระบบชลประทาน ในปี 2567 โครงการชลประทานพิษณุโลก ดำเนินการจัดตั้งองค์กรกลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทาน กลุ่มพื้นฐานแล้ว ซึ่งในปี 2568 มีการจัดประชุมร่วมกับกลุ่มผู้ใช้น้ำ จำนวน 6 ครั้ง ปัจจุบันดำเนินการไปแล้ว 3 ครั้ง เพื่อรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ปัญหาอุปสรรคในพื้นที่ ทั้งฤดูฝนและฤดูแล้ง เพื่อวางแผนในการบริหารจัดการน้ำให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

เกษตรกรรมและปศุสัตว์ กรมชลประทานร่วมกับคณะเกษตรศาสตร์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยนเรศวร ดำเนินการตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่รับประโยชน์ของโครงการ ในปี 2568 โดยใช้ภาพถ่ายจากดาวเทียมไทยโชต สำหรับกิจกรรมด้านปศุสัตว์อยู่ระหว่างการประสานขอข้อมูลจากสำนักงานปศุสัตว์อำเภอบางระกำ อีกทั้งดำเนินการร่วมกับกรมส่งเสริมการเกษตร ในการส่งเสริมการปลูกข้าวในพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับปฏิทินการปลูกข้าว เนื่องจากในพื้นที่เกษตรกรรมส่วนใหญ่ทำนาปี และนาปรัง ในปี 2568 จึงมีการส่งเสริมให้เกษตรกรจัดทำแปลงเรียนรู้การใช้จุลินทรีย์ยีสต์สลายฟางข้าว และการบริหารจัดการน้ำแบบเปียกสลับแห้ง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และการลดต้นทุนให้กับเกษตรกรในพื้นที่โครงการ

การบริหารการใช้น้ำ ในปี 2567 โครงการชลประทานพิษณุโลก ดำเนินการจัดตั้งองค์กรกลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทาน กลุ่มพื้นฐานแล้ว ซึ่งในปี 2568 มีการจัดประชุมร่วมกับกลุ่มผู้ใช้น้ำ จำนวน 6 ครั้ง ปัจจุบันดำเนินการไปแล้ว 3 ครั้ง เพื่อรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ปัญหาอุปสรรคในพื้นที่ ทั้งฤดูฝนและฤดูแล้ง เพื่อวางแผนในการบริหารจัดการน้ำให้มีประสิทธิภาพสูงสุด และสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ และชนิดพืชที่ปลูกต่อไป

การระบายน้ำและการบรรเทาน้ำท่วม ในปี 2564 ศูนย์อุทกวิทยาชลประทานภาคเหนือตอนล่าง ดำเนินการติดตั้งสถานีตรวจวัดระดับน้ำ สถานี Y.50 (ด้านเหนือน้ำ) และติดตามปริมาณน้ำในแม่น้ำยมของสถานี Y.50 (ด้านเหนือน้ำ) และสถานี Y.16 (ด้านท้ายน้ำ) รวมถึงติดตั้งสถานีตรวจวัดอุทกนิยามวิทยา บริเวณพื้นที่โครงการ ในปี 2567 เพื่อนำข้อมูลปริมาณฝน และปริมาณน้ำ มาใช้เป็นข้อมูลในการบริหารจัดการน้ำของโครงการ ทั้งนี้ ในปี 2568 สำนักงานชลประทานที่ 3 อยู่ระหว่างการจ้างมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ดำเนินโครงการจ้างปรับปรุงระบบติดตามและควบคุมประตูระบายน้ำท่านางงาม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการลุ่มน้ำยม โดยใช้นวัตกรรมระบบควบคุมบานระบายทางไกล หากดำเนินการแล้วเสร็จจะทำให้มีข้อมูลการระบายน้ำที่ชัดเจนมากขึ้น

การประมงและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ กรมชลประทานจะดำเนินการเฝ้าระวังจัดสรรงบประมาณให้แก่ศูนย์ป้องกันและปราบปรามประมงน้ำจืดพิษณุโลก ในปี 2569 เพื่อติดตามตรวจสอบกิจกรรมการประมงของประชาชนในแม่น้ำยม และลำน้ำสาขา ภายใต้แผนการพัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำและการประมง

การใช้ประโยชน์ที่ดิน กรมชลประทานร่วมกับคณะเกษตรศาสตร์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยนเรศวร ดำเนินการตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่รับประโยชน์ของโครงการ โดยใช้ภาพถ่ายจากดาวเทียมไทยโชต เพื่อนำมาวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินระหว่างปี 2560 ปี 2564 กับปี 2568

4.2.4 ด้านคุณค่าต่อคุณภาพชีวิต

เศรษฐกิจและสังคม ในปี พ.ศ. 2567 กรมชลประทานดำเนินการตามภายใต้แผนการติดตามตรวจสอบด้านสภาพเศรษฐกิจและสังคม โดยการสำรวจข้อมูลทางด้านเศรษฐกิจสังคม และจัดทำรายงานการติดตามตรวจสอบด้านสภาพเศรษฐกิจสังคมของโครงการ โดยจ้างมหาวิทยาลัยนเรศวรดำเนินการสำรวจ จากผลการสำรวจ พบว่า พื้นที่รับประโยชน์ จำนวนตัวอย่าง 390 ครัวเรือน ทำอาชีพการเกษตรในครัวเรือน ร้อยละ 69.14 การถือครองที่ดินทั้งหมด มีพื้นที่เฉลี่ย 37.37 ไร่/ครัวเรือน พืชเศรษฐกิจที่เพาะปลูก ได้แก่ ข้าวเจ้า นาปีและนาปรัง ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และอ้อยโรงงาน รายได้สุทธิด้านการเกษตร 191,588 บาท/ครัวเรือน มี

ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจการเกษตร ได้แก่ ผลผลิตราคาตกต่ำ ปัจจัยการผลิตราคาสูง ขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร และปัญหาทางด้านสังคม ได้แก่ ปัญหาค่าครองชีพสูง รายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย ปัญหาหนี้สินพื้นที่รับผลกระทบ จำนวนตัวอย่าง 20 ครัวเรือน ทำอาชีพการเกษตรในครัวเรือน ร้อยละ 39.19 การถือครองที่ดินทั้งหมด มีพื้นที่ถือครองเฉลี่ย 36.50 ไร่/ครัวเรือน พืชเศรษฐกิจที่เพาะปลูก ข้าวเจ้านาปีและนาปรัง รายได้สุทธิด้านการเกษตร 179,581 บาท/ครัวเรือน กลุ่มผู้นำชุมชน มีความคิดเห็น ได้แก่ การขุดลอกคลองส่งน้ำ การบริหารจัดการน้ำ การส่งน้ำไปยังพื้นที่การเกษตร การสร้างความร่วมมือ และการสื่อสารและความไว้วางใจ ทั้งนี้ จะดำเนินการสำรวจสภาพเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนครั้งต่อไปในปี 2569

สุขภาพอนามัยและการบริการสาธารณสุข

- การศึกษาสิ่งคุกคามทางเคมี กรมชลประทานร่วมกับสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพิษณุโลก ดำเนินการสำรวจข้อมูลด้านการใช้สารเคมีทางการเกษตร และตรวจหาสารเคมีทางการเกษตรในเลือดของประชาชน เพื่อให้ทราบถึงสถานการณ์ระดับสารเคมีทางการเกษตรในเลือดของประชาชนในพื้นที่รับประโยชน์

การท่องเที่ยว กีฬา แหล่งนันทนาการ และสุนทรียภาพ ปัจจุบันในพื้นที่ประตูระบายน้ำท่านางงามมีนักท่องเที่ยวเข้าเยี่ยมชมในพื้นที่ไม่มากนัก จึงยังไม่มีมาตรการติดตามสถิตินักท่องเที่ยว ทั้งนี้จะดำเนินการประชาสัมพันธ์โครงการเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวต่อไป